

Genre: Lyrisk essä

Titel: Corpus & Animus

Författare: Ulrika Nielsen

Anatomiska illustrationer ur "De humani corporis fabrica" (1543) av Andreas Vesalius

Förlag: Schildts & Söderströms

Sidantal: 91

I början av januari inhandlar jag spontant boken "Din kropp vet svaret" av Giulia Enders (hon med bästsäljaren "Charmen med tarmen, minns ni?). Men jag hinner bara läsa ett par kapitel i den innan det är dags att ta itu med Ulrika Nielsens lyriska essä "Corpus & Animus". Två böcker om kroppen samtidigt, vilket sammanträffande. I en tid när tjugooåringar injicerar nervgift mot "rynkor" i pannan och tioåriga barn visar sina hudvårdsrutiner i sociala medier, känns det som en ren motståndshandling att vända blicken inåt och koncentrera sig på själva kroppen och dess inre landskap. Att samtidigt fråga sig varför just jag – eller du – finns till, är också en relevant fråga.

Kroppen och medvetandet således; det är det Ulrika Nielsens poetiska essä handlar om. Boken inleds med att diktjaget ligger i en säng på en klinik och betraktar en ultraljudsbild av sitt hjärta. Det liknar ett "underligt blötdjur" och "Hjärtat befinner sig långt borta dolt i en djuphavskontinent" /.../. Det slår "hundra tusen gånger varje dygn / oavbrutet, likt / Atlantens vågor som rullar in / på stranden i Albufeira" /.../

Hjärtat är en muskel som tjänar den kropp det huserar i. Det är renons på tankar, det kan inte bry sig om någonting. Det bara är och jobbar på oförtrutet. Hjärtat "vet inte att jag finns."

Ulrika Nielsens språk är sakligt i dikterna med fakta. Hon lindar inte in och jag tar spjörn inför en (noggrann) beskrivning av en obduktion. Det kommer för nära, och egendomligt nog är det värre att läsa om det än att se det på film. Jag föreställer mig kroppen som dissekeras. Y-snittet. Organen som blottas. Revbenen. Sågen. Kniven. Hjärnan, grå och till "sextio procent" bestående av fett.

Dödsorsaken vill vi alltid ha svar på. Men varför lever vi? "Livsorsaken / har aldrig någonsin utretts. Det är en fråga / som undandrar sig empirin och vetenskapen."

Det sakliga obestridda varvar Nielsen med det filosofiska poetiska och här är språket friare och lättare.

Vad är det som gör oss till de vi är? Hur kopplas medvetandet till kroppen? Nielsen diktar om kroppens reaktion vid förälskelse och oro och hennes poesi ger läsaren utrymme till egna tankar. Varför är det just hjärtat som förknippas med känslor? frågar jag mig. Borde det inte vara hjärnan eller ännu hellre magen och tarmarna, som hos så många gör uppror vid starka känslor som oro och sorg?

Ibland gnisslar det i maskineriet, och vi blir varse olika delar och funktioner i våra kroppar som vi inte kände till innan:

"Det var först när jag / fick problem med ena rotatorkuffen / som jag blev medveten om / att jag har en sådan / faktiskt två" /.../

Det sägs att själen väger 21 gram. Det har det påståtts till höger och vänster och 2003 kom en amerikansk film på temat. Duncan MacDougall hette forskaren som lanserade teorin om vikten på själen, och enligt hans experiment med döende patienter varierade vikten mellan 14 och 22 gram, lär jag mig nu. Men, en teori är det fortfarande.

Intressant och smått ofattbart är det hur atomer och bakterier i våra kroppar hänger ihop med allt som funnits och finns: ”De mest frekvent förekommande bakteriearterna / i tarmarna / är desamma som bakterierna i jorden.”

Att överhuvudtaget födas är närmast att betraktas som ett mirakel. Diktjaget informerar om att det är en skräckupplevelse, som vi ska vara tacksamma för att vi inte minns:

”Dörren mellan hjärtats förmak / slog igen med en smäll / och blodmängden i kärlen ökade till det dubbla. // En plötslig ansamling av koldioxid / och mörk mekonium, en // explosion av smärta och skräck / som knappt går att uthärda.”

”Corpus & Animus” är den sista delen av en oavsiktlig trilogi. ”Korta texter om det öppna och ouppklarade” (2019) är titeln på den första, och ”Tingen” (2022) på den andra. Men det var först vid skrivandet av den sista delen som författaren kom underfund med att böckerna hade en liknande komposition: i alla tre låter hon vedertagna fakta kroka arm med poesin, nyfikenheten och sökandet efter svar.

Ulrika Nielsens lyriska essä lämnar mig med en känsla av tacksamhet och förundran över att få finnas till. Men känslan går hand i hand med tanken på hur små och obetydliga vi alla är i det stora hela. Ändå, en känsla av vidunderlighet. Samma som när man ensam i tystnad en frostig kväll står vid en vägkorsning och spejar efter Karlavagnen.

Yvonne Granqvist